

RAAP-NOTITIE 4511

Plangebied Stadsboulevard-Noord te Assen

Gemeente Assen

Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en verkennend veldonderzoek

Archeologisch Adviesbureau

4000 voor Chr.

3750 voor Chr.

2200 voor Chr.

700 voor Chr.

150 na Chr.

320 na Chr.

250 na Chr.

1650 na Chr.

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Assen

Titel: Plangebied Stadsboulevard-Noord te Assen, gemeente Assen; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en verkennend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: 31 mei 2013

Auteur: *drs. M.E. van Kruining*

Projectcode: ASFL

Bestandsnaam: NO4511_ASFL.doc

Projectleider: drs. M.E. van Kruining

Projectmedewerkers: J.E. Pruijm & T. Perger

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 56045

Autorisatie: drs. J.L. van Beek

Bevoegde overheid: gemeente Assen

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2013

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

1.1 Administratieve gegevens

- *type onderzoek*: een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek
- *bevoegde overheid*: gemeente Assen
- *onderzoekskader*: bestemmingsplan (in tweede instantie omgevingsvergunning)
- *datum veldonderzoek*: 26-03-2013
- *locatie*:
 - *naam*: Stadsboulevard-Noord te Assen. Het te onderzoeken gebied ligt ten noordoosten van het centrum van Assen, ter hoogte van de Industrieweg tussen de rotonde A.H.G. Fokkerstraat en de kruising met Het Kanaal (zie figuur 1). Deze zone beslaat deellocatie 1 van het project Stadsboulevard Assen (zie Montforts, 2013).
 - *plaats*: Assen
 - *gemeente*: Assen
 - *provincie*: Drenthe
 - *grootte tracé*: 300 m
 - *kaartblad topografische kaart Nederland, schaal 1:25.000*: 12D
 - *centrumcoördinaten (X/Y)*: 234399/557873
- *afbakening onderzoekszone*: straal van 400 m rondom het plangebied
- *ARCHIS-vondstmeldingsnummer(s)*: niet van toepassing
- *ARCHIS-waarnemingsnummer(s)*: niet van toepassing
- *ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer*: 56045
- *documentatie*: de documentatie van het project wordt bij RAAP bewaard onder de projectcode ASFL en wordt binnen een termijn van twee jaar overgedragen aan het Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis.

1.2 Aanleiding en doelstelling

In het plangebied zijn bodemingrepen gepland (zie § 2.5 voor een uitgebreide beschrijving) die mogelijk bedreigend zijn voor eventuele archeologische resten. Ten behoeve van de bestemmings-/omgevingsvergunning is daarom op basis van de richtlijnen van archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Assen en volgens het advies van Libau (zie Montforts, 2013) een bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek uitgevoerd. De doelstelling van het onderzoek is het vaststellen van de archeologische waarde van het terrein. Hiertoe is inzicht in de bodemopbouw en de gaafheid ervan van belang en dient te worden onderzocht of in het terrein archeologische resten aanwezig zijn.

1.3 Onderzoeksvragen

1. Zijn de archeologisch relevante niveaus intact (is er nog veen aanwezig)?
2. Heeft dat gevolgen voor de archeologische verwachting?
3. Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?
4. Is archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk?

1.4 Randvoorwaarden

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>), geldt in de praktijk als richtlijn. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

Archeologische perioden			
Tijdperk		Datering	
Nieuwste tijd (=Nieuwe tijd C)			
Nieuwe tijd	B	1795	
	A	1650	
Middeleeuwen	Laat	1250	
	Vol	1050	
	Vroeg	Ottoons	900
		Karolingisch	725
		Merovingisch laat	525
		Merovingisch vroeg	450
	Romeinse tijd	Laat	270
Midden		70 na Chr.	
Vroeg		15 voor Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250
		Midden	500
		Vroeg	800
	Bronstijd	Laat	1100
		Midden	1800
		Vroeg	2000
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850
		Midden	4200
		Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450
		Midden	8640
		Vroeg	9700
Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500	
	Jong B	16.000	
	Jong A	35.000	
	Midden	250.000	
	Oud		

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Hiervoor worden verschillende bronnen gebruikt (zie literatuurlijst).

2.2 Geomorfologie en bodem

- *bodem volgens bodemkaart (Blad 12 West Assen):* niet gekarteerd: bebouwde kom
- *geomorfologie ontleend aan het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS2):* niet gekarteerd: bebouwde kom.

2.3 Archeologische gegevens

- *bekende archeologische vindplaatsen: volgens ARCHIS2 bestaan er binnen een straal van 400 m rond het plangebied drie waarnemingen: zie tabel 2.*

AMK-nr.	complextyp	datering	waarde
geen			
Waarnemingsnr.	complextyp	datering	opmerking
33291	(crematie-)grafveld	Neolithicum-IJzertijd	
417952	onbekend	Neolithicum-Nieuwe tijd C	losse vondsten
55915	(inhumatie-)grafveld	17e-18e eeuw	
Vondstmeldingsnr.	complextyp	datering	opmerking
geen			

Tabel 2. Overzicht van de bekende archeologische vindplaatsen in en rond het plangebied.

- *eerder uitgevoerd onderzoek in de omgeving volgens ARCHIS2 (binnen een straal van 400 m): zie tabel 3.*

Melding-nr.	resultaat/advies
6615	opgraving geadviseerd voor Galgenveld
6775	onbekend
22716	onbekend
55401	onbekend

Tabel 3. Overzicht van eerder archeologisch onderzoek in en rond het plangebied.

- *bekende archeologische gegevens uit andere bronnen: geen*

2.4 Historische situatie

Voor het onderzoek naar de historische situatie is gebruik gemaakt van de kadastrale minuut uit het begin van de 19e eeuw (<http://watwaswaar.nl>) en diverse historische kaarten (zie literatuurlijst).

- *historisch gebruik*: het gebied is relatief laat bebouwd geraakt. Op kaarten uit het begin van de 19e eeuw (Versfelt & Schroor, 2005) staat het gebied als onbebouwd weergegeven. Op de kadastrale minuut van 1832 staat het aangegeven als broekgrond; een vochtige gebied. Op de Franse kaarten uit 1811-1813 is het landbouwgrond (Versfelt & Schroor, 2001) en in 1905 weide (Robas Producties 1990). Het gebruik als akker en grasland wisselen zich vervolgens af. Pas vanaf 1960 wordt het gebied in ontwikkeling genomen. In de zuidwestelijke hoek van het plangebied wordt een weg aangelegd (de Industrierweg maakt hier later deel van uit). Rond 1970 wordt de weg doorgetrokken naar de huidige ligging en aan weerszijden van de weg raakt het gebied vervolgens bebouwd.
- *consequentie voor de archeologie (verwachting, verstoringen)*: de ontwikkelingen die vanaf de jaren 60 van de 20e eeuw in het gebied hebben plaatsgevonden, zullen zeer waarschijnlijk hebben geleid tot bodemverstoringen.

2.5 Huidige en toekomstige situatie

- *huidig gebruik*: het tracé omvat wegen en aangrenzende bermen
- *toekomstig gebruik*: de rotonde wordt vergroot en veranderd in een kruispunt, er komen extra opstelstroken, de weg wordt deels overkluist, het bestaande riool (ligt aan de oostzijde) wordt vervangen en aan de westzijde worden kabels en leidingen vervangen.
- *consequentie voor de archeologie (verstoring, methodiek veldonderzoek)*: het toekomstige gebruik zal de eventueel aanwezige archeologische resten verstoren.

2.6 Gespecificeerde archeologische verwachting/advies

- *archeologische verwachting*: volgens de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Assen (Keunen e.a., 2011) ligt het te onderzoeken tracé in een zone waarvoor een hoge of middelhoge archeologische verwachting (beekdal) geldt.
- *gespecificeerde archeologische verwachting*: op basis van de archeologische beleidsadvieskaart blijkt dat het plangebied in een beekdal ligt. Als dit beekdal met veen is opgevuld, bevindt het archeologisch relevante niveau zich in het veen (of andere organische afzettingen). Hierin kunnen resten van bijvoorbeeld voorden, bruggen, afvaldumps en rituele deposities uit de periode Neolithicum t/m Nieuwe tijd aanwezig zijn. Nederzettingsresten worden hier niet verwacht. In het beekdal kunnen dekzandkoppen en/of -ruggen aanwezig zijn. In de top kunnen vindplaatsen uit de Steentijd aanwezig zijn.
De aanleg en aanpassing van de wegen en de aanleg van kabels en leidingen in het plangebied zal de laagopeenvolging hebben verstoord.

- *archeologisch advies*: volgens de gemeentelijke beleidsadvieskaart is bij bodemingrepen met een oppervlakte van meer dan 100 m² en dieper dan 30 cm een bureauonderzoek nodig. Libau heeft geadviseerd tevens een verkennend booronderzoek (met boringen om de 50 m en bij een intacte bodem verdichten tot 25 m) uit te voeren. Het doel van dit onderzoek is het vaststellen van de mate van verstering van de bodem en het onderzoeken van de kans op aanwezigheid van archeologische resten.

3 Veldonderzoek

3.1 Methode

- *positie boringen*: regelmatig verspreid over het tracé, mits mogelijk met intervallen van 50 m. Het grid is verdicht tot 25 m (boringen 11 en 12) rond boring 7. De plaatsing van de boringen werd voor een groot deel bepaald door de ligging van diverse kabels en leidingen.
- *gebruikt boormateriaal*: gutsboor met een diameter van 2 cm en een edelmanboor met een diameter van 7 cm.
- *totaal aantal boringen*: 12
- *minimaal geboorde diepte*: 0,75 m -Mv
- *maximaal geboorde diepte*: 2,30 m -Mv
- *boorbeschrijvingen*: lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989). De uitgebreide boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel) zijn opgenomen in bijlage 1.
- *X-/Y- en Z-coördinaten boringen gemeten met*: RTK-GPS

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

- *beschrijving laagopeenvolging (lithologisch) en interpretatie (lithogenetisch)*: de laagopeenvolging in het plangebied wordt van boven naar beneden beschreven. De toplaag bestaat uit een 0,05 tot 0,40 m dikke bouwvoor (donkerbruingrijs, zwak siltig, matig humeus, matig fijn zand). In alle boringen bevindt zich onder de bouwvoor een verstoorde laag van 0,10 tot 2,20 m dik (geel tot donkerbruingrijs, matig fijn, zwak siltig, matig humeus zand met soms leem- en/of zandbrokken en soms een enkel fragment bouwpuin of stukjes glasachtig asfalt). De verstoring reikt tot minimaal 0,40 m -Mv (boringen 2 en 3) en maximaal tot 2,30 m -Mv (boring 10). De middenberm van de Industrieweg ten noorden van de huidige rotonde met de A.H.G. Fokkerstraat is het minst diep verstoord (boringen 2 en 3). In boring 11 is onder de bouwvoor/verstoorde laag een laag donkerbruin, mineraalarm, veraard veen aangetroffen van 0,05 m dik. Dit is de enige indicatie van een beekdal.

Onder de bouwvoor/verstoorde laag of het veenpakket is in de meeste boringen zand aangetroffen (witgeel tot donkerbruin, matig siltig, matig tot zeer fijn zand, soms zwak grindig, soms zwak tot matig humeus of met humusvlekken, soms met enkele ijzervlekken). In het zand is geen intacte podzolbodem aangetroffen. Een intacte podzolbodem bestaat van boven naar beneden uit een A-horizont (accumulatielaag), een E-horizont (uitspoelingslaag), een B-horizont (inspoelingslaag), een BC-horizont (overgangslaag) en een C-horizont (onveranderd moeder materiaal). Podzolbodems ontstaan in relatief hoge en droge zandgronden. Dit waren in de Steentijd bij uitstek de locaties voor nederzettingen. In de boringen 7 en 12 zijn wel een B- en BC-horizont aangetroffen, maar geen intact podzolprofiel.

In de boringen 3, 8 en 11 bevindt zich keileem onder het zand of onder de verstoorde laag (lichtgroengrijze, sterk zandige en zwak tot sterk grindige keileem). Vooral in boring 3 bevindt deze laag zich relatief dicht aan de oppervlakte (ca. 0,50 m -Mv). De aanwezigheid van

keileem is een aanwijzing dat hier geen sprake is van een beekdal. In boring 10 is de basis van het pakket verstoorde grond niet bereikt. Dit hangt hoogstwaarschijnlijk samen met de aanwezigheid van diepliggende leidingen.

Archeologische indicatoren zijn niet aangetroffen. Aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen ontbreken.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

In deze paragraaf worden de conclusies gegeven in de vorm van de antwoorden op de onderzoeksvragen (zie § 1.3).

1. *Zijn de archeologisch relevante niveaus intact (is er nog veen aanwezig)?*

De laagopvolging in het plangebied bestaat uit een bouwvoor/verstoorde laag op meestal zand, in een enkel geval op een veenlaag op zand. Onder het zandpakket of verstoorde laag bevindt zich soms keileem. Over het algemeen is de bodem in het plangebied (redelijk) diepgaand verstoord. Er lijkt geen sprake te zijn van een beekdal.

In één boring is veen aangetroffen. De dikte van deze laag bedraagt slechts 0,05 m. De kans op de aanwezigheid van archeologische resten in deze laag is zeer klein. De veenlaag is te dun en slechts in één boring aangetroffen.

Er zijn geen dekzandkoppen of -ruggen aangetroffen waarvan de top intact is. Vermoedelijk is het plangebied te laaggelegen, waardoor het te nat is geweest voor bewoning.

2. *Heeft dat gevolgen voor de archeologische verwachting?*

De archeologische verwachting voor het plangebied kan naar beneden worden bijgesteld naar een lage archeologische verwachting. Een beekdal is niet aangetroffen.

3. *Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?*

Nee: er zijn geen aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen.

4. *Is archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk?*

Nee: archeologisch vervolgonderzoek is niet noodzakelijk.

4.2 Aanbevelingen

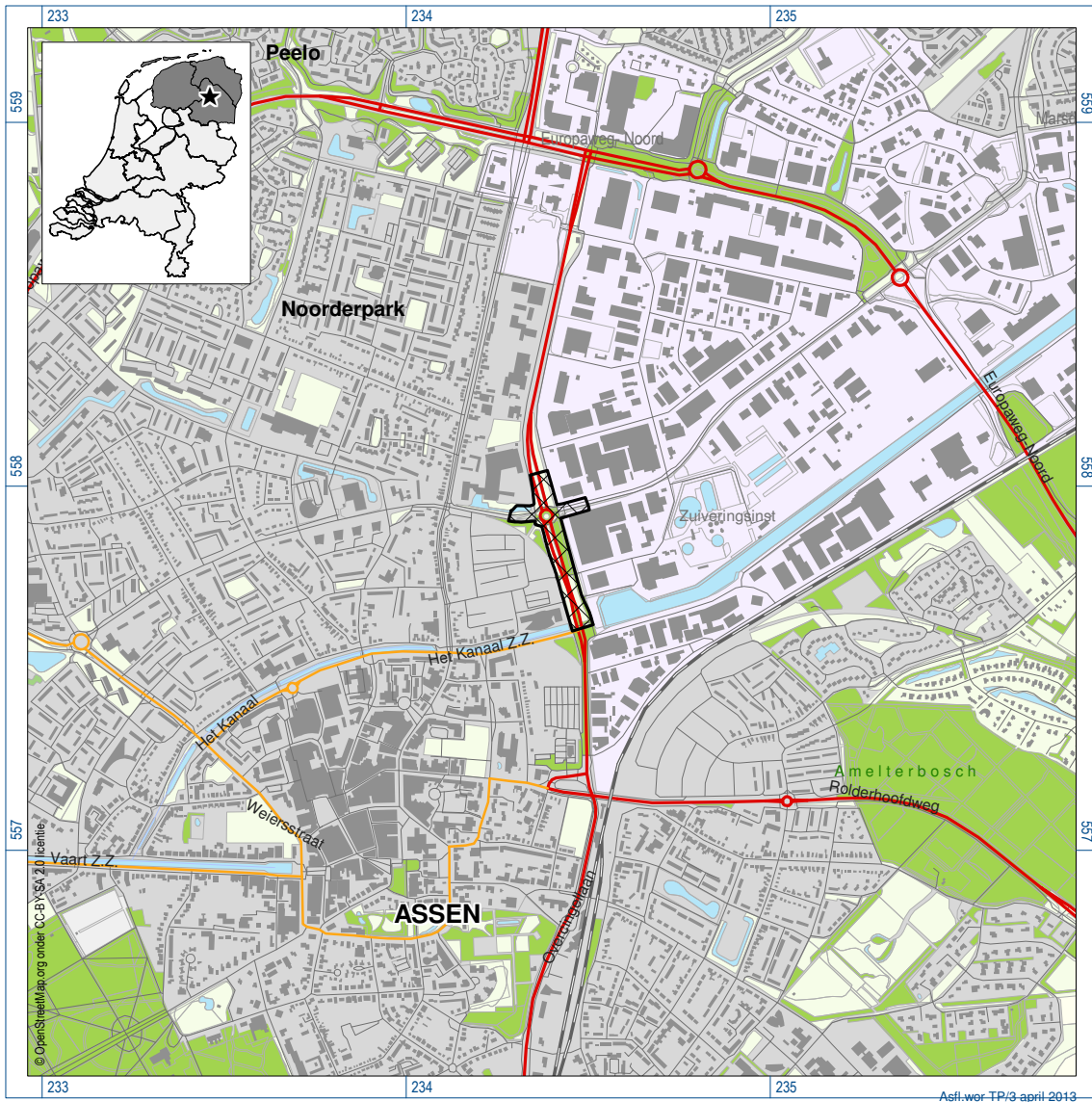
De geplande bodemingrepen kunnen zonder archeologisch bezwaar uitgevoerd worden. Als hierbij echter toch vondsten en/of archeologische sporen worden aangetroffen, dient het werk opgeschort te worden en moet direct contact opgenomen worden met de provinciaal archeoloog (dr. W.A.B. van der Sanden, 0592-365 220/ 06-22662601; w.vandersanden@drenthe.nl).

Literatuur

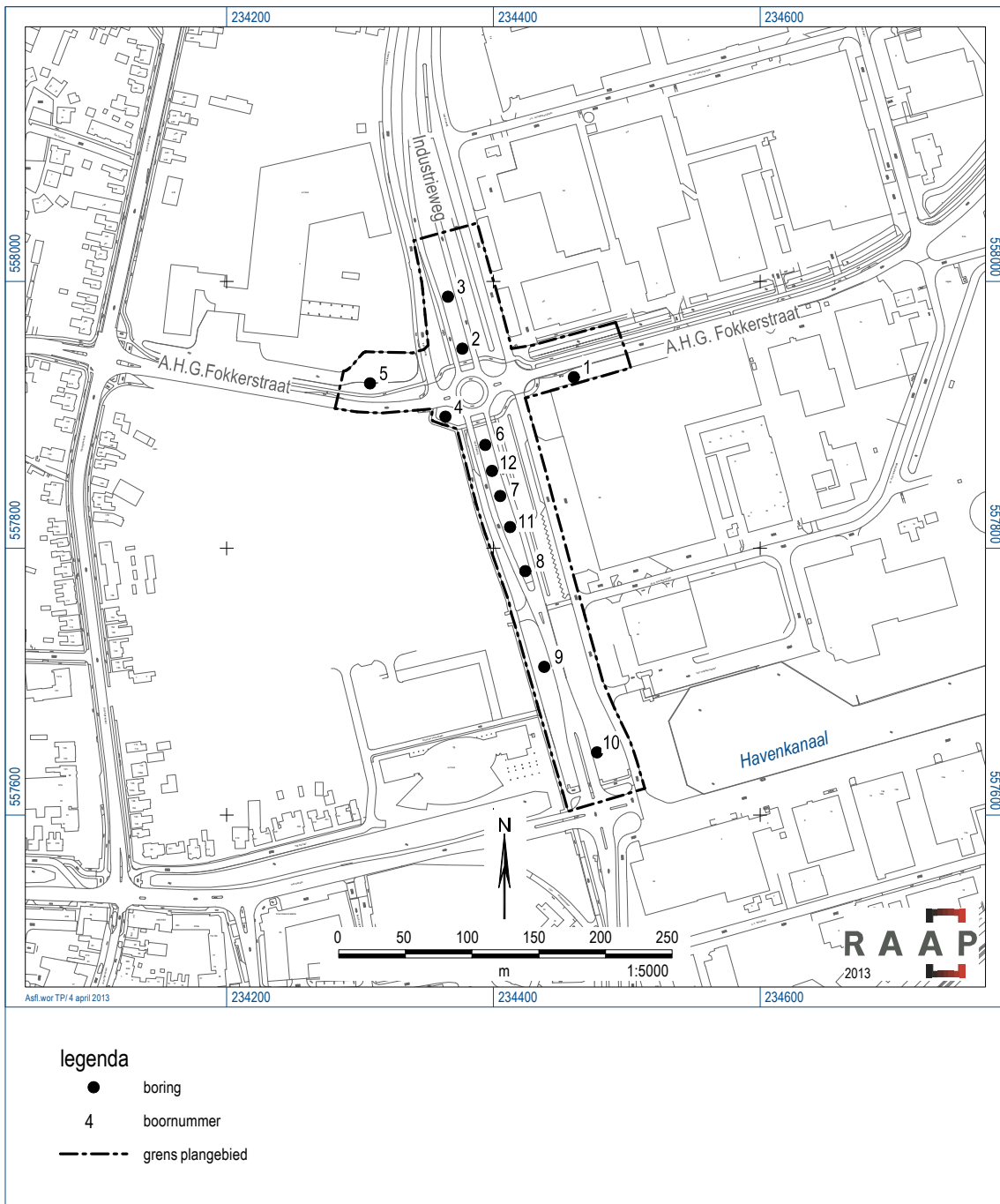
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Keunen, L.J., E.H. Boshoven & S. W. Jager**, 2011. Archeologisch erfgoed in de gemeente Assen. Een archeologische waarden- en verwachtingskaart met beleidsadviezen. *RAAP-rapport 2264*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Kuiper, M (auteur), R. Kersbergen (samenst.)**, 2006. *Atlas van topografische kaarten van Nederland 1955-1965*. Landsmeer.
- Montforts, M.**, 2013. *Advies archeologie deelloccaties Stadsboulevard Assen*. Libau.
- Pater, B.C. de, B. Schoenmaker e.a.**, 2005. *Grote atlas van Nederland 1930-1950: comprehensive atlas of the Netherlands 1930-1950*. Asia Maior, Zierikzee
- Robas Producties**, 1990. *Historische Atlas Drenthe. Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000*. ROBAS Producties, Den Ijp.
- Versfelt, H.J. & M. Schroor**, 2001. *De Franse kaarten van Drenthe en de noordelijke kust 1811-1813*. Heveskes Uitgevers, Groningen.
- Versfelt, H.J. & M. Schroor**, 2005. *De Atlas van Huguenin. Militair-topografische kaarten van Noord-Nederland 1819-1829*. Heveskes Uitgevers, Groningen.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

- Figuur 1.** De ligging van het plangebied(gearceerd); inzet: ligging in Nederland (ster).
- Figuur 2.** Boorpuntenkaart.
- Tabel 1.** Archeologische tijdschaal.
- Tabel 2.** Overzicht van de bekende archeologische vindplaatsen in en rond het plangebied.
- Tabel 3.** Overzicht van eerder archeologisch onderzoek in en rond het plangebied.
- Bijlage 1.** Boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel).

Figuur 1. Ligging van het plangebied (gearceerd); inzet: ligging in Nederland (ster).

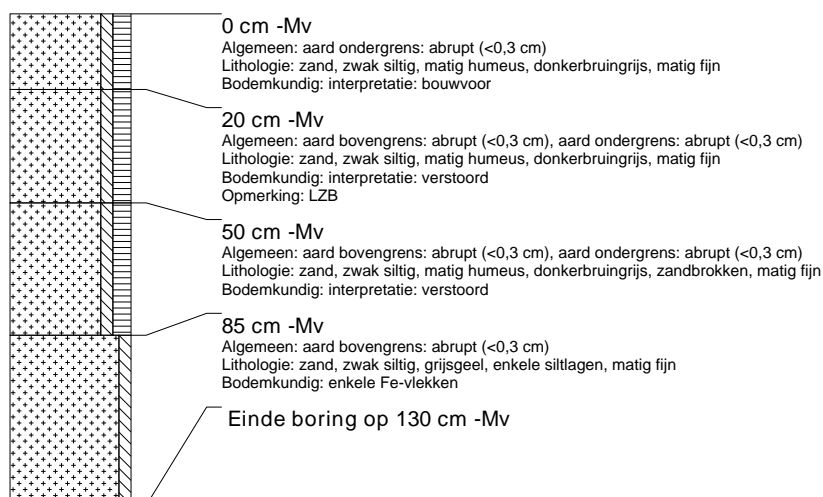

Figuur 2. Boorpuntenkaart.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel)

boring: ASFL-1

beschrijver: MVK/JEP, datum: 26-3-2013, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: ASSEN, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Noord

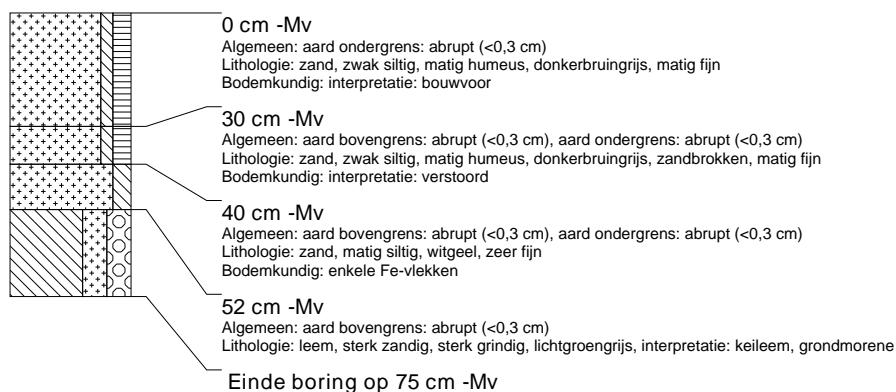
boring: ASFL-2

beschrijver: MVK/JEP, datum: 26-3-2013, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: ASSEN, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Noord

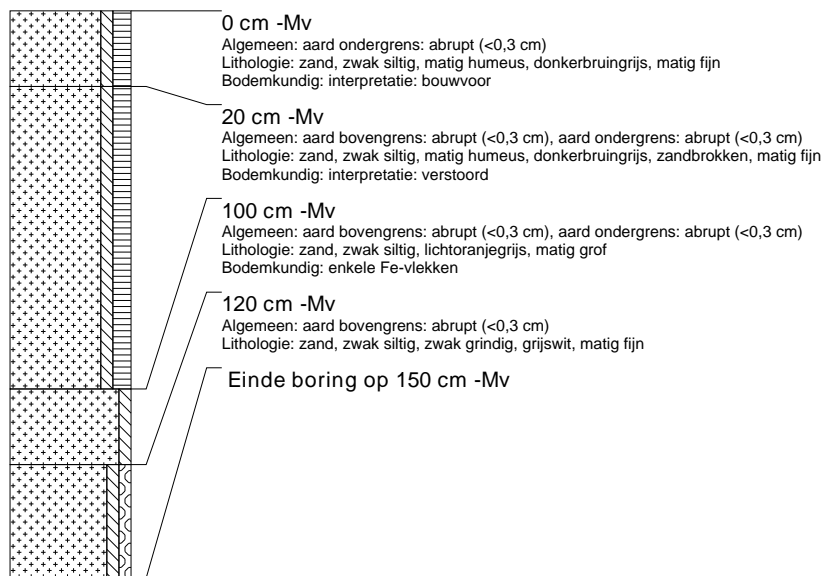
boring: ASFL-3

beschrijver: MVK/JEP, datum: 26-3-2013, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: ASSEN, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Noord

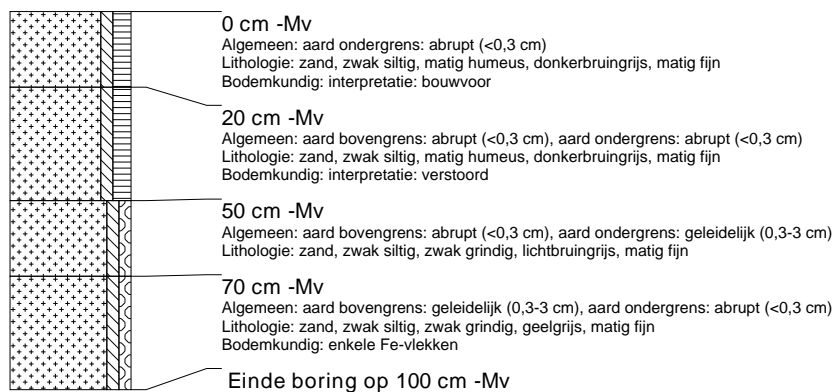
boring: ASFL-4

beschrijver: MVK/JEP, datum: 26-3-2013, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: ASSEN, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Noord

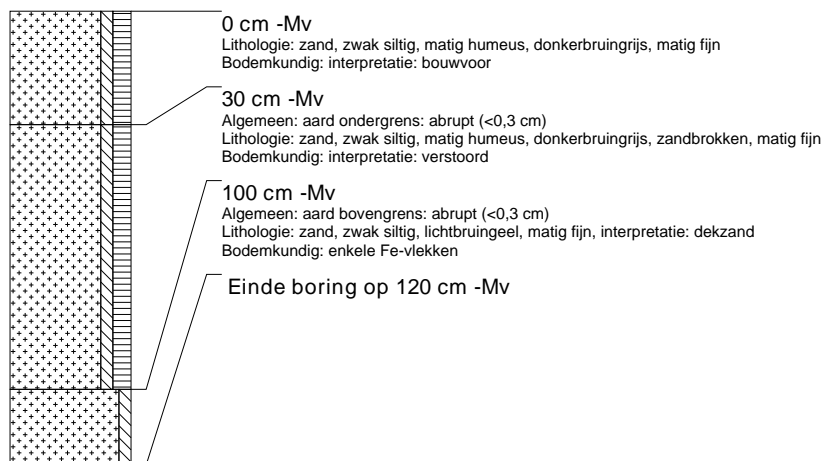
boring: ASFL-5

beschrijver: MVK/JEP, datum: 26-3-2013, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: ASSEN, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Noord

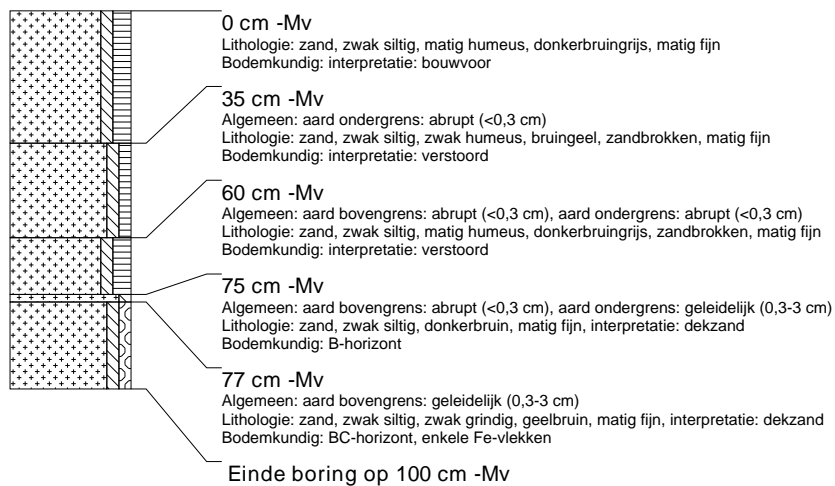
boring: ASFL-6

beschrijver: MVK/JEP, datum: 26-3-2013, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: ASSEN, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Noord

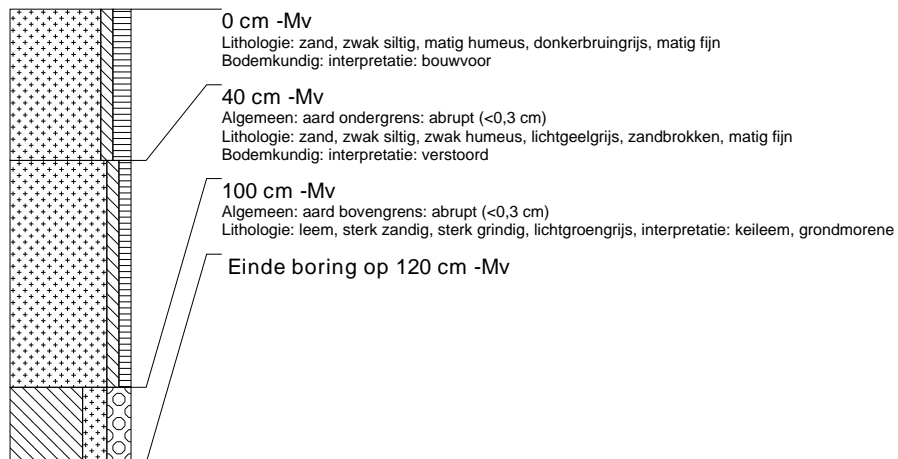
boring: ASFL-7

beschrijver: MVK/JEP, datum: 26-3-2013, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: ASSEN, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Noord

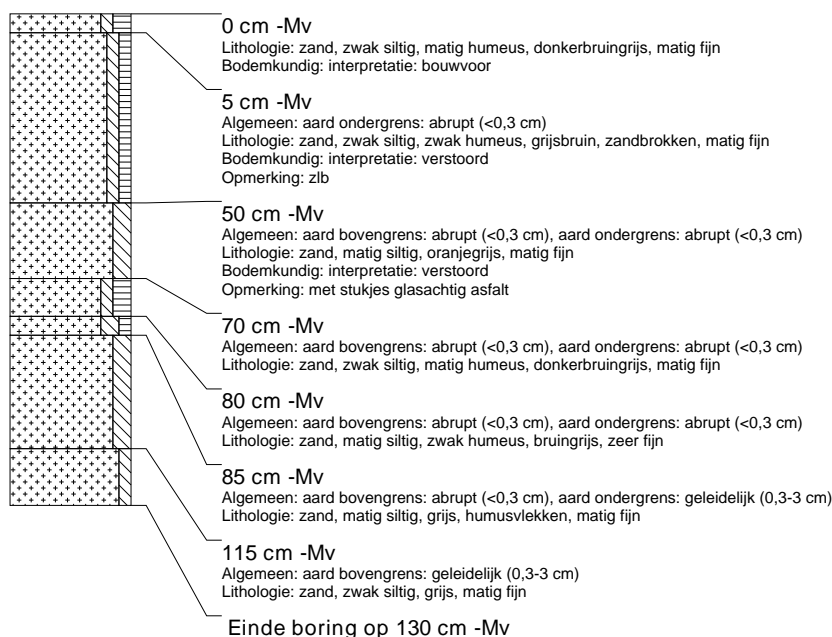
boring: ASFL-8

beschrijver: MVK/JEP, datum: 26-3-2013, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: ASSEN, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Noord

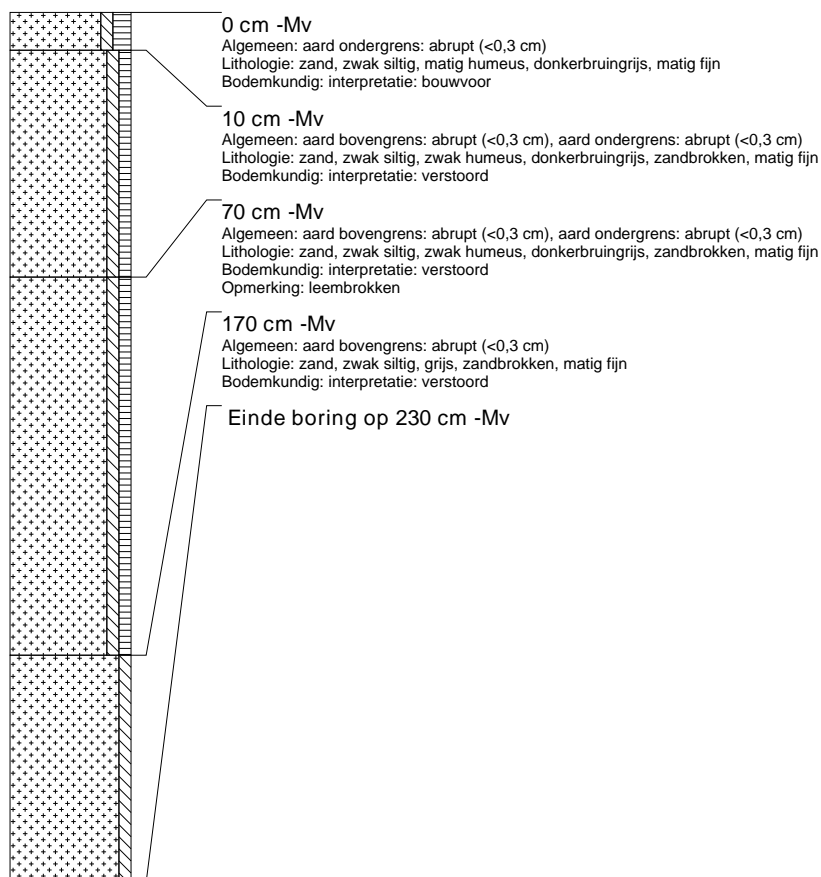
boring: ASFL-9

beschrijver: MVK/JEP, datum: 26-3-2013, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: ASSEN, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Noord

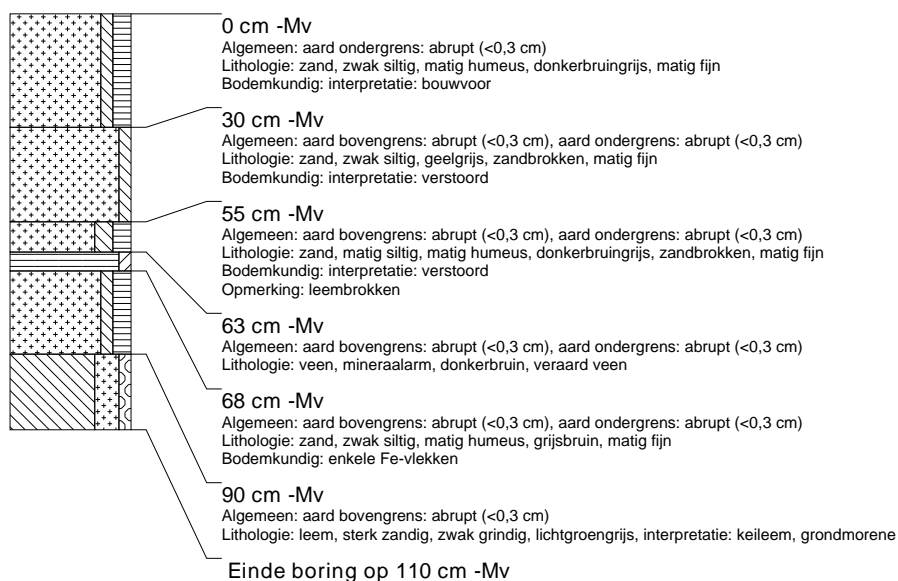
boring: ASFL-10

beschrijver: MVK/JEP, datum: 26-3-2013, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: ASSEN, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Noord

boring: ASFL-11

beschrijver: MVK/JEP, datum: 26-3-2013, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: ASSEN, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Noord

boring: ASFL-12

beschrijver: MVK/JEP, datum: 26-3-2013, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, provincie: Drenthe, gemeente: Assen, plaatsnaam: ASSEN, opdrachtgever: Gemeente Assen, uitvoerder: RAAP Noord

